

Script Belcampoverhaal 'Napoleon in Rijssen'.

(Gemaakt door Allard van Lenthe, mei 2024)

Verteller: de schrijver Belcampo.

Publiek: literaire kringen, historische verenigingen, kulturhusen en bibliotheektheaters.

Duur: 25 minuten.

Toneelbeeld:

Een lege ruimte met een stoel en een spiegel plus een paar attributen: een Napoleonsteek, klompen, en een boerenpet.

Inhoud:

De schrijver Belcampo vertelt hoe hij als jongen op keek tegen zijn Oom Gait als Napoleon in de historische Napoleonoptocht op Koninginnedag in Rijssen.

Na de optocht is de Napoleonsteek spoorloos verdwenen. Het museumstuk is geleend van het museum in Zwolle en de verdwijning van de steek bezorgt Rijssen een slechte naam.

Het Belcampo-verhaal staat in het boek 'De laatste getuigenis' (1935).

Het script/ de tekst:

(Richt de ruimte is, past de pet en doet de klompen aan)

Ik zal jullie het verhaal vertellen van mijn oom Gait uit Rijssen, een stadje in Overijssel.

Oom Gait is de oudste broer van mijn vader.

Hij woont in een boerderijtje net buiten het dorp.

Hij is dorpsomroeper en nachtwaker van wasgoed.

Een goede dorpsomroeper hoor! Een stem als een klok!

En nachtwaker van wasgoed?

Ja wasgoed en bleekgoed.

Als je dat in die tijd was buiten wil laten drogen, breng je die naar een grasveld van oom Gait.

Die let er dan op, ook 's-nachts.

Oom Gait lijkt sprekend op Napoleon.

Hij zou een afstammeling van Napoleon kunnen zijn, zo lijkt hij erop.

Napoleon is indertijd ook in Overijssel geweest en hij had overal liefjes en nakomelingen..

Omdat oom Gait op Napoleon lijkt, wordt hij door het bestuur van de Oranjevereniging gevraagd als hoofdpersoon van de historische

optocht op Koninginnedag in Rijssen.

Die optocht is intocht van Napoleon en zijn leger.

Het moet een spektakel worden. Beter dan de optocht met Koning Willem Drie in Holten.

Het bestuur van de Oranjevereniging krijgt het voor elkaar om en originele Napoleonsteek van het Zwolse museum te lenen.

Een paar dagen voor de optocht komt de steek naar Rijssen en moet oom Gait de steek bij het bestuur van de Oranjevereniging komen passen.

Oom Gait komt heel bedeesd binnen, hij zet de klompen bij de deur hij durft de bestuursleden nauwelijks aan te kijken.

(Past de steek, kijkt in de spiegel)

'Past ie?'

'Ja, hij past.'

Al die dingen hoor ik pas later, ik was toen een jongen van negen jaar!

Vanaf het moment van die steek, verandert oom Gait als bij toverslag.

Hij neemt het heft in handen.

Op zijn bevel is er de volgende dag op het schoolplein een algemene inspectie van de troepen.

Hij is heel ontevreden, hij kaffert iedereen uit

Hij zegt: 'Die laarzen, daar hoort de modder van drie slagvelden aan te zitten!

Én: 'Die uniformen! Voelen jullie niet wat het is om de helft van de wereld te hebben veroverd? Flarden zitten eraan!'

Hij scheurt links en rechts stukken van de geleende uniformen en hij laat die met bloed besmeuren.

Al die dingen hoor ik pas later, ik was toen een jongen van negen jaar.

(Rust, geluid van een optocht)

De optocht van het Franse Leger op Koninginnedag in Rijssen is een overweldigend succes.

De optocht is bezield en die bezieling is het werk van mijn oom Gait.

Voorop loopt de veldwachter, dan de herauten te paard, dan de infanterie met bebloede en gescheurde broeken aan.

Dat zijn geen arbeiders en ook geen Rijssenaren, dat zijn duivels.

Dan komen de kanonnen en de foeragewagens, paardengetrappel en

glinsterende bajonetten.

En in het midden van dat alles: oom Gait!

Maar is dat oom Gait?

Als heerser op een melkwitte schimmel torent hij boven de mensen uit.

Even kijkt hij mij aan, even taxeert hij mij voor een toekomstig koningschap va Westfalen of Napels. Ik ben toch zijn neef!

'S-Avonds gaat het feest door in het logement De Kroon.

De soldaten lopen nog in uniform en worden als helden behandeld.

Halverwege de avond springt mijn oom Gait op het biljart en houdt een gloeiende toespraak.

'Wij Rijssenaren, nee, wij Twentenaren moet oprukken naar Den Haag! Wij hebben ons eigen land, wij hebben onze eigen industrie en economie. Wij hebben Van Heek! Twente vrij! Twente los van Nederland!'

Ik hoor het pas later. Het is gekheid natuurlijk, maar krankzinnigheid begint vaak met gekheid.

Rijssen heeft het met de intocht van het Franse leger en met oom Gait als Napoleon heel goed gedaan!

Het staat op de voorpagina van het Overijssels Dagblad.

Maar, maar... na een paar dagen is Rijssen haar goede naam weer kwijt.

De Oranjevereniging moet een flinke schade aan de geleende legerkleding betalen en ze is de steek van Napoleon kwijt.

De steek van Napoleon is spoorloos verdwenen!!

Rijssen is ontsteld.

De politie komt eraan te pas.

Het politieonderzoek leidt tot niks: de steek is weg en blijft weg.

Het bestuur van de Oranjevereniging is haar goede naam kwijt. Ze biedt nog wel haar excuses aan in Zwolle en betaalt een flinke schadevergoeding.

Ik heb het pas later gehoord.

(Zet pet op en trekt klompen aan)

Iedereen gaat na een tijdje weer aan 't werk, mijn oom ook.

Maar er is iets vreemds met hem.

Het is net of er een stukje Napoleon in hem achtergebleven is.

Hij groet niemand meer, hij schildert het wachthuisje bij het bleekveld rood-wit-blauw en timmert er een hout gesneden adelaar op.

Mijn moeder heeft een zusje in de oven.

Op een avond zegt mijn vader: 'Het kan wel eens wezen, dat vannacht het zusje gaar wordt.'

En ja hoor: midden in de nacht schudt hij mij wakker. Het zusje is er. 'Wil jij naar oom Gait gaan om te zeggen dat er een zusje is geboren?'

Midden in de nacht loop ik naar het wasveld waar mijn oom Gait altijd staat.

Maar wat is dat?

Bij het wachthuisje staat mijn oom en...

(Grijpt naar z'n hoofd)

..oom Gait heeft de steek van Napoleon op het hoofd.

Roerloos staat hij met zijn armen gekruist en zijn ogen gericht op het veld met wasgoed.

Maar de steek, de steek waar heel Rijssen naar heeft gezocht!!

Oom Gait is gek, hij moet maken dat hij hier weg komt.

Naar huis, naar huis, hij rent naar huis en valt buiten adem op de grond.

Mijn vader komt erbij en de vroedvrouw, maar ze kunnen geen zinnig woord uit hem krijgen.

Pas na een half uur komt hij tot bedaren en krijgt hij het eruit: Oom Gait staat op wacht met de steek van Napoleon op!

Het lekt uit, dat van die Napoleon-steek. Zoals alles uitlekt in zo'n dorp.

Het gaat niet goed met Gait! zeggen ze.

Op een dag – ze zijn aan het spelen in de buurt van het spoorstation- zien ze hem aankomen tussen twee marechausees in.

Oom Gait doet of de marechausees z'n lijfwachten zijn.

Er is iets diep tragisch in die vastberaden houding!

Hoe voelt hij zich? Verbannen naar Sint Helena?

Oom Gait wordt naar een krankzinnigengesticht gebracht en wie daar terecht komt, raakt voorgoed weg.

'Da kumt er van', zegt mijn vader. 'Aij vur un ander speult, raak ie oezelf kwiet.' Wanneer je voor een ander speelt, raak je jezelf kwijt!

In Rijssen wordt oom Gait met de jaren vergeten.

Maar niet door mij!

(Ruimt het podium leeg, gaat af en komt op voor het applaus)

